

MARKO MARULIĆ, *DUHOM DO ZVIJEZDA*, priredio Bratislav Lučin, Mozaik knjiga, Zagreb, 2001. (490 str.)

Knjiga *Duhom do zvijezda* dolazi nam kao dosad najcjelovitiji izbor svih važnijih aspekata Marulićeve pismenosti i književne ostvarenosti, a ujedno i kao kruna višedesetljetnih napora na istraživanju, proučavanju, prevođenju i širenju spoznaja o jednom egzemplarnom opusu europskoga humanizma i djelu izrazite nabožno-moralističke usmjerenosti. Marulićeva, ionako zavidna, recepcijska »fortuna« doživjela je u posljednje vrijeme još mnoge zvjezdane trenutke, kao što su prijevodi *Judite* na glavne svjetske jezike ili prezentacije opusa u uglednim kulturnim središtima. Još važnije, naše poznavanje opusa uvećalo se i produbilo u mnogim aspektima, posebice zahvaljujući konačnom sustavnom izdavanju sabranih djela, a naročito primjerenoj i nadahnutoj interpretaciji i prepjevu latinskoga (»lavljeg«) dijela marom akademika Branimira Glavičića. Kao točka na i došlo je do senzacionalnog otkrića uglavnom nepoznatih i tipološki, estetski, civilizacijski bitno obogaćujućih tzv. *Glasgowskih stihova*, te njihove adekvatne prezentacije i adaptacije trudom nezamjenljivog Darka Novakovića, a bogme su i pisma što ih je u mletačkom arhivu našao Miloš Milošević bacila sasvim novo svjetlo na Marulićeve poetološke i političke stavove.

Bratislav Lučin je »četvrta točka« projekta revitalizacije i šire afirmacije Marulove baštine. Manje eksponiran od nekih uglednika i manje spektakularan u pronalascima ili egzegezama, on je već dosad ponudio niz iznimno lucidnih analiza dosad manje tretiranih Marulićevih kreativnih parcela, a s također vrlo zaslužnim Brankom Jozićem priredio je akribičnu bibliografiju. Prije priređivanja ove iscrpne »osobne antologije« uspješno se okušao u kompendijskom predavljanju Marulića španjolskoj publici, sastavivši s Franciscom Juezom Galvezom sintezni svezak temeljnih informacija i karakterističnih uzoraka.

Gotovo pet stotina stranica knjige *Duhom do zvijezda* doista pružaju temeljit uvid u opus. Hrvatska su djela predstavljena u integralnim verzijama: dakako, *Judita* i *Suzana*, kao epski diptih, *Tužen'je grada Hjerolimima* i *Molitva suprotiva Turkom*, kao angažirani spjevovi, *Anka satira*, *Poklad i korizma* i *Spoivid koludric...* kao satiričko-didaktički začin i *Divici Mariji* i *Svit je taščina*, kao autentični religiozni iskaz. Latinska djela, inače opsežnija i eruditskija, primjenjenija i često dosadnija, dobila su dovoljno mjesta s odabranim stranicama nekoć iznimno slavni *Upućivanja...*, *Evanđelistara* i *Propovijedi o Kristovu posljednjem sudu*. U cjelini

su uzeti samo *Dijalog o Herkulu*, kao razmatranje vlastitih radnih premisa (autopoetika), i *Poslanica papi Hadrijanu VI.*, kao oblik borbe za opstanak. S razlogom su obilnije zastupljeni ulomci klasične *Davidijade* i, često živahnih, *Pedeset priča*. Dva talijanska soneta svjedoče o Marulićevu zanimanju za aktualnije formalne izazove i njegovo suvereno aktivno poznavanje susjednog, preko-jadranskog jezika. Više je nego opravdano uvrštavanje nekoliko pisama, posebice hrvatske poslanice Katarini Obirtić, dok čak pedesetak latinskih epigrama i elegija nude izniman »užitak u tekstu« i bogatstvo vitalnih poticaja (potvrđujući, uostalom, priređivača i kao mjerodavnog prevoditelja — uz autoritete Šopa, Glavičića i Novakovića).

Prihvaćajući se posla na sastavljanju knjige *Duhom do zvijezda*, Lučin je raspolagao mnogim vlastitim i tuđim predradnjama. Zato je rezultat zreo, filološki pouzdan i estetski raznolik i stimulativan za ljubitelje književnosti, pa i one lišene specijalističkih iskustava. Predgovor *Moć riječi ili klasik za treće tisućljeće* također je pisan za širu uporabu, ali bez gubitaka na ozbiljnosti ili utemeljenosti sudova. S nekoliko dosjetljivih sintagmi vrlo je dobro karakterizirana Marulićeva pozicija i uloga. Primjerice, »poliglotsko pero« situira ga u opći kontekst, »slava očinskog tla i prijetnja s istoka« govore o povijesnoj situaciji i o prostornim koordinatama, »pjesnički ritam i milina Muza« znače prikladnu definiciju prokušanog versifeksa. U dobrodošlim završnim napomenama priređivač objašnjava kriterije i opravdava se zbog neuvrštavanja nekih tekstova (zbog njihove nedostupnosti, izgubljenosti i nepripremljenosti), a zainteresirane čitatelje upućuje na studioznije izvore.

Nemoguće je ovo izdanje ne usporediti s *Antologijom Marka Marulića*, koju je za *Konzor*, prije godinu dana, priredio Mirko Tomasović. Stariji marulolog, dapače svojevrсни »otac recentne marulologije«, pomalo već zasićen ozbiljnim prilozima, složio je svoj brevijar kao autorski komentirani *divertissement*, šarmantno se poigravajući montažom ulomaka, kolažom citata. Naš mlađi marulolog, Lučin, težio je međutim više skrupuloznosti i temeljitosti prezentacije. Naravno da su nam i jedan i drugi pristup neophodni i korisni. Upotrebljivost knjige *Duhom do zvijezda* ponajprije je u približavanju klasika standardnijem čitanju, a zatim u bitnom premošćivanju raspona između hrvatskog i latinskog dijela Marulova opusa. Edicija *Biseri hrvatske književnosti* teško da je mogla na prikladniji način predstaviti »prvoga među jednakima«, autora *per excellentiam*, idealnoga pretka i začetnika.

Tonko Maroević